

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKIM ZAHVATIMA SAČUVANA UTVRDA POSSERT, SHABEZ ILI POSRT

# Cjelovito sanirana srednjovjekovna utvrda u Istri

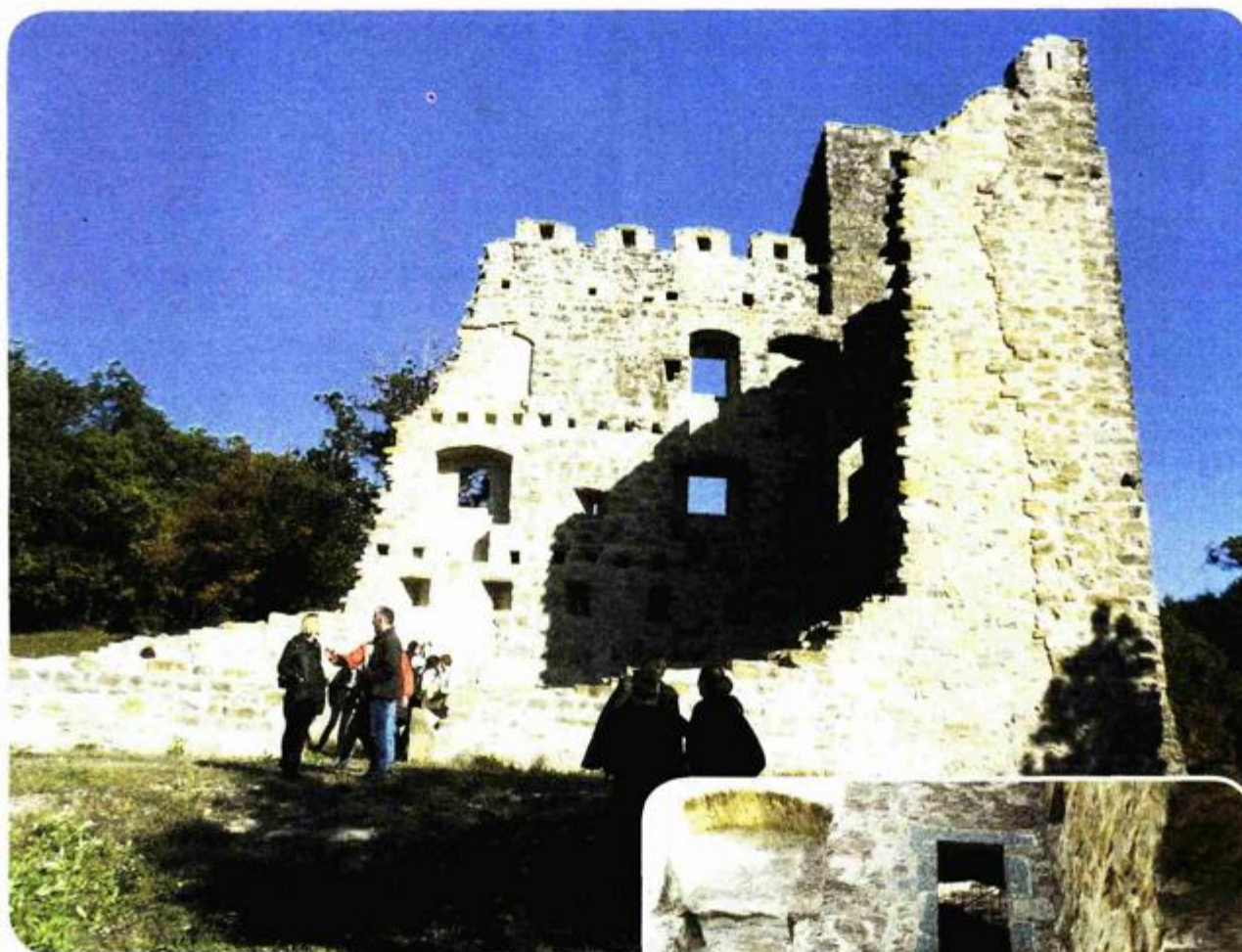
Ovim su projektom u općini Cerovlje ostvareni temeljni uvjeti za kulturno-turističku valorizaciju tog turistički relativno slabo razvijenog dijela istarskog poluotoka, ali izrazito bogatog spomeničkom baštinom

Koncem listopada javnosti je predstavljen projekt arheoloških istraživanja i konzervatorsko-restauratorskih zahvata na sačuvanim građevinskim ostacima utvrde Possert, Shabez ili Posrt u općini Cerovlje. Radi se o prvotno cjelovito saniranoj i prezentiranoj srednjovjekovnoj utvrdu u Istri, ali i prvom cjelovito istraženom arheološkom lokalitetu tog tipa na Poluotoku.

## Kulturni punkt

Ovime su ostvareni temeljni uvjeti za kulturno-turističku valorizaciju tog turistički relativno slabo razvijenog dijela istarskog poluotoka, ali izrazito bogatog spomeničkom baštinom. U blizini Posrta nalaze se ladanjski barokni dvorac Belaj, utvrde Gradnje i Paz, u kojoj će uskoro započeti konzervatorsko-restauratorski radovi. Osim utvrde, kaštela, u Pazu se nalazi i crkva sv. Vida, poznata po srednjovjekovnim freskama. U Gradnju se nalazi crkva Svih svetih, a u nedalekoj Gologorici crkva Blažene Djevice Marije, obije su također poznate po srednjovjekovnim freskama. Dakle, radi se o malom prostoru na kojem nalazimo cestovno dobro povezan veći broj spomenika kulturne baštine.

Vratimo se Posrtu, koji je zalaganjem Josipa Višnjica, mag. arh., konzervatora arheologa i voditelja Odjela za kopnenu arheologiju Jursiči, Hrvatskog restauratorskog zavoda, nedavno zasjao novim sjajem. Zahvaljujući njemu i njegovim suradnicima Općina Cerovlje dobila je, prva u Istri, jedan zanimljiv



Kaštel Posrt

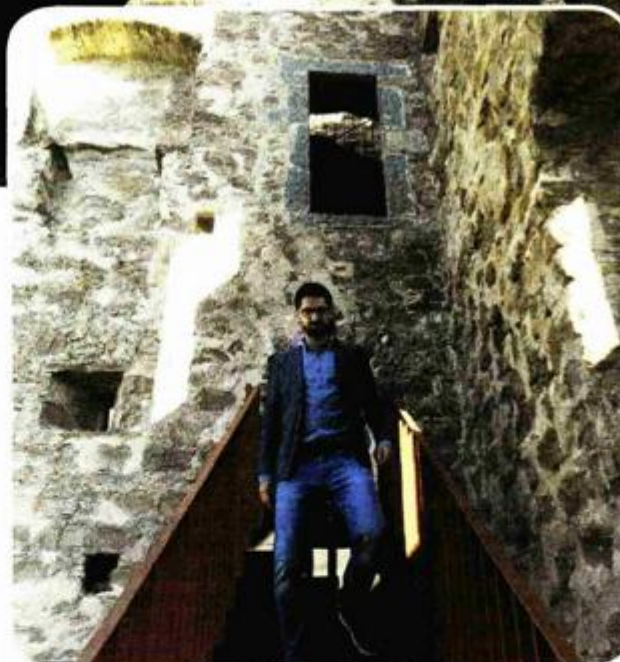
turistički i kulturni punkt koji tek treba valorizirati, jer kako kaže Višnjić, da bi Posrt živio treba osmisliti sadržaj koji će mu to omogućiti.

## Fortifikacija

Projekt konzervatorsko-restauratorskih radova na ruševini kaštela Posrt pokrenut je 2007. godine. Povijesni izvori u kojima se spominje ova utvrda vrlo su šturi, ali prema rezultatima provedenih arheoloških istraživanja, utvrda je najvjerojatnije sagrađena sredinom 14. stoljeća. Od toga vremena posjed je pripadao vlasnicima Kozljaka, obitelji Guteneck, a potom Moyses i Barbo. Utvrđeni, danas konzervirani, stambeno-gospodarski sklop koji se sastojao od stambene zgrade povezan s kvadratnom kulom i dvorištem, podignut je sredinom 15. stoljeća. Među sačuvanim ostacima arhitekture utvrde pronalazimo sve elemente karakteristične za srednjovjekovno fortifikacijsko graditeljstvo, a

to su visoka obrambena kula, merlature, odnosno nazupčano krunište bedema i opkop. Na ostacima arhitekture iščitavaju se malobrojne strukture koje su nudile skromnu udobnost u skučenom i relativno sigurnom prostoru ove srednjovjekovne utvrde. To se odnosi na velike prozore koji su osiguravali dovoljno svjetla u stambenom dijelu kompleksa i zahode koji se nalaze na vanjskim zidovima kule. Posrtska utvrda s tri je strane bila branjena strmim padinama ojačanim umjetnim barijerama, dok ju je sa sjevera štitio opkop širok šest metara. Južno od stambenog dijela nalazio se prostor dvorišta s izdvojenom zgradom stražarnice.

Kompleks je najvjerojatnije oštećen i napušten početkom 17. stoljeća u vrijeme Uskočkog rata, nakon kojega obitelj Barbo napušta Posrt i u blizini podiže Belaj. Od napuštanja utvrde pa do početka konzervatorsko restauratorskih radova protekla su



Arheolog konzervator Josip Višnjić na stubištu koje vodi u kulu

gotovo četiri stoljeća. To dugo polagano propadanje ostavilo je mnogobrojne tragove na sačuvanim ostacima utvrde. Iako su se pojedini zidovi uspjeli održati gotovo do originalne visine, velik dio kompleksa potpuno je urušen. Zidovi sačuvani u elevaciji bili su prepuni oštećenja nastalih osipanjem građevinskog materijala s kruništa i oko zidnih perforacija, što je znatno ugrožavalo njihovu statiku. Sačuvani zidovi na pojedinim su se mjestima zadržali i do 17 metara vi-

sine. Tijekom građevinske i konstruktivne sanacije ostataka konzervirani su svi, u elevaciji sačuvani i arheološkim istraživanjima, otkriveni segmenti kompleksa. U obnovi je primijenjeno načelo konzerviranja zatečenog stanja uz restauraciju dijelova nužnih za stabilizaciju očuvanih arhitektonskih struktura te elemenata koji su nudili dovoljno podataka za vjernu rekonstrukciju.

U posljednjoj godini projekta postavljene su konstrukcije koje posjetiteljima

omogućavaju upoznavanje objekta kretanjem današnjim hodnim razinama, ali i pristupom višim dijelovima sačuvanih zidova utvrde. Takav način interakcije sa spomenikom pruža jasniji uvid u njegove strukture te mogućnost upoznavanja kulturnog krajolika kojemu utvrda pripada.

## Novo spoznaje

Važan segment projekta bila su arheološka istraživanja. Upravo zahvaljujući njima došlo se do novih spoznaja o nastanku i razvoju ovog stambeno-obrambenog sklopa, a otkriveni su dijelovi kompleksa koji prije pokretanja projekta nisu bili vidljivi. Osim toga, arheološki artefakti, poput ulomaka keramičkog posuda, staklenih posuda, metalnih dijelova različitih alata i oružja, kao i dijelovi kaljevih peći svjedoče o svakodnevici stanara Posrta. Neki od pronađenih predmeta proizvodili su se u lokalnim radionicama, dok su luksurniji, poput glaziranog ili staklenog posuda, uvezeni uglavnom s područja Mletačke Republike. Restauriranje pronađenih nalaza povjerenost je Odjelu za restauriranje arheoloških nalaza u Zagrebu.

Iz svega ovoga, saznajemo od Josipa Višnjica, evidentno je da se radi o iznimnom kulturnom i znanstvenom projektu, slobodno možemo reći poduhvatu, koji u konačnici predstavlja potencijalno veliku turističku atrakciju, koja nudi razne mogućnosti za razne kulturne sadržaje. Konzervatori, ali i općina Cerovlje, Istarska županija i Ministarstvo kulture RH, koji su u ovaj projekt uložili više od 2,5 milijuna kuna, "bacili su rukavicu", odnosno izazvali su kulturnjake na razmišljanje o valorizaciji ovog jedinstvenog objekta. Bila bi velika šteta kada bi se Posrt, nakon tolikog truda i ulaganja ponovi prepustio kupini, bršljanu i drugom raslinju koji su stoljećima vladali njegovim zidinama.

Napisao i snimio  
**Mirjan RIMANIĆ**